Regeringskansliet, Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över promemoria Ett nytt system för miljösanktionsavgifter, KN2026/01561, svar senast 16 november 2026

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västernorrland har fått tillfälle att yttra sig över promemoria, ett nytt system för miljösanktionsavgifter. Nedan redovisas en sammanfattning av Länsstyrelsens synpunkter, därefter följer ett mer detaljerade synpunkter sorterade per numrerat avsnitt i utredningen.

- **Enhetlig prövning**: Länsstyrelsen stödjer förslaget för att skapa rättssäkerhet, men det saknas en tydlig ansvarsfördelning mellan kommun och länsstyrelse vid överlämning av ärenden. Det finns en risk för ineffektivitet om länsstyrelsen måste upprepa kommunens utredningar därför behöver underlag och kompletteringsansvar klargöras.

- **Överlappande tillsyn**: Samverkan mellan kommun och länsstyrelse måste regleras för att undvika dubbla utredningar av samma omständigheter.

- **Överklagande vid avvisning**: Det är otydligt om kommunen får överklaga länsstyrelsens beslut att inte ta ut en miljösanktionsavgift, lagstiftarens avsikt måste klargöras. Länsstyrelsen bör i stället för "avskrivning" fatta ett uttryckligt beslut om att inte ta ut miljösanktionsavgift för att underlätta överklaganden.

- **Finansiering**: Länsstyrelsens handläggningsavgift på 800 kr/tim riskerar att inte täcka kostnader för specialistutredningar, avgiften behöver motiveras bättre.

- **Kompetensbehov**: Då miljösanktionsavgifter inom dessa 4 EU förordningar troligtvis inte blir särskilt många i antal men kan

variera över tid kräver det långsiktig finansiering för att säkra juridisk och miljöteknisk specialistkompetens.

- **Pågående reformer**: Införandet av Miljöprövningsmyndigheten och nya överklaganderegler riskerar att urholka länsstyrelsernas kompetens för att kunna arbeta med sanktionsärenden. Konsekvenserna av reformerna bör därför inte bedömas var för sig. Det behövs en samlad analys av hur de påverkar länsstyrelsernas uppdrag, organisation, kompetensförsörjning och finansiering

- **Tidpunkt för införande**: Det finne en tidsbrist inför ikraftträdandet den 1 juni 2027. Länsstyrelserna behöver tid för utbildning och rutiner inför parallella reformer.

- **Övergångsbestämmelser**: Det är otydligt hur fortlöpande överträdelser (ex. bristande rapportering) ska hanteras vid ikraftträdandet.

Synpunkter på förslaget

Beslutsmyndighet och ansvarsfördelning (avsnitt 6.3.1)

Länsstyrelsen är positiv till förslaget att länsstyrelserna ska besluta om rörliga miljösanktionsavgifter när tillsynsmyndigheten är en kommunal nämnd. Att samla beslutsfattandet hos länsstyrelserna kan bidra till en mer enhetlig rättstillämpning och ge goda förutsättningar för en rättssäker prövning.

Förslaget innebär samtidigt att tillsynen och prövningen av miljösanktionsavgiften hanteras av olika myndigheter. Det ställer krav på en tydlig ansvarsfördelning.

Av promemorian framgår att kommunen ska ha bedömt att en överträdelse har skett innan ärendet överlämnas. Kommunen förväntas däremot inte utreda frågan om nedsättning av avgiften, eftersom den prövningen ska göras av länsstyrelsen.

Som beslutsmyndighet har länsstyrelsen ett eget utredningsansvar enligt 23 § förvaltningslagen (2017:900). Länsstyrelsen behöver därför självständigt bedöma om en överträdelse har skett, om det finns förutsättningar att ta ut avgift och hur stor avgiften i så fall ska vara.

Det är dock oklart hur ansvaret för kompletterande utredningar ska fördelas efter överlämnandet. Promemorian beskriver möjligheten att begära in ytterligare handlingar från den ärendet gäller, men inte hur situationer ska hanteras där det krävs nya utredningsåtgärder.

Kommunen har genom sin tillsyn ofta god kännedom om verksamheten och de omständigheter som ligger till grund för ärendet. Om länsstyrelsen behöver göra om delar av kommunens utredning finns en risk för dubbelarbete och längre handläggningstider.

Det bör därför tydliggöras vilket underlag kommunen ska överlämna, vilket ansvar kommunen har för att bistå med kompletteringar och hur ärenden ska hanteras när underlaget är otillräckligt.

Det behöver även klargöras hur myndigheterna ska samverka när kommunen fortsätter sin tillsyn samtidigt som länsstyrelsen handlägger frågan om miljösanktionsavgift. Eftersom handläggningen kan röra samma omständigheter finns annars en risk för överlappande utredningar och otydlighet gentemot verksamhetsutövaren.

Kommunala tillsynsmyndigheters möjlighet att överklaga länsstyrelsens beslut (avsnitt 6.3.1 och 6.3.3)

I promemorian anges att länsstyrelsen ska kunna skriva av ett överlämnat ärende om myndigheten gör en annan bedömning än kommunen och inte anser att miljösanktionsavgift ska tas ut.

Det framgår däremot inte om kommunen har möjlighet att överklaga ett sådant beslut.

Enligt 42 § förvaltningslagen får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Att kommunen har överlämnat ärendet och anser att en avgift bör tas ut innebär inte automatiskt att kommunen har rätt att överklaga.

Frågan behöver även bedömas utifrån miljöbalkens särskilda regler om överklagande, bland annat 16 kap. 12 § miljöbalken. Det bör därför klargöras om kommunen har klagorätt i dessa situationer.

Det är inte självklart att kommunen bör kunna överklaga länsstyrelsens beslut. Länsstyrelsen ska göra en självständig prövning och kunna avsluta ärendet om förutsättningarna för avgift

saknas. Det bör dock framgå om lagstiftarens avsikt är att kommunen ska ha möjlighet att få beslutet överprövat.

Det finns också anledning att se över vilken beslutsform som ska användas när länsstyrelsen bedömer att avgift inte ska tas ut.

Promemorian använder begreppet avskrivning även när länsstyrelsen efter en prövning kommer fram till att det saknas förutsättningar för miljösanktionsavgift. Det bör skiljas från situationer där ett ärende avslutas utan att saken prövas.

Om länsstyrelsen har gjort en materiell prövning bör det övervägas om myndigheten i stället ska fatta ett uttryckligt beslut att inte ta ut miljösanktionsavgift. Det skulle göra det tydligare vad som har prövats, varför avgift inte tas ut och vilka möjligheter som finns att överklaga beslutet.

Finansiering av länsstyrelsernas nya uppgifter (avsnitt 6.3.1 och 15.4)

Länsstyrelsen är positiv till att få ett utökat ansvar för prövningen av miljösanktionsavgifter. För att uppdraget ska kunna genomföras på ett effektivt och rättssäkert sätt behöver finansieringen vara långsiktigt hållbar.

Prövningen av rörliga miljösanktionsavgifter kan kräva juridiska, miljötekniska och ekonomiska bedömningar. Länsstyrelsen ska inte bara bedöma om en avgift ska tas ut, utan även bestämma avgiftens storlek utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Det kan bland annat krävas bedömningar av överträdelsens allvar och varaktighet, tidigare överträdelser och verksamhetsutövarens ekonomiska förhållanden. Därtill kommer utredning, kommunicering, beslutsfattande och hantering av eventuella överklaganden.

Enligt förslaget ska länsstyrelsen kunna ta ut en handläggningsavgift om 800 kronor per hel timme i ärenden som överlämnats från kommunala tillsynsmyndigheter.

Den föreslagna timavgiften framstår som låg vid en jämförelse med kommunernas taxor för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. I Västernorrlands län uppgår timavgiften för 2026 exempelvis till 1 465 kronor i Sundsvall och 1 140 kronor i Ånge. Även om arbetsuppgifterna inte är direkt jämförbara visar skillnaderna att det

finns skäl att närmare analysera om den föreslagna avgiften täcker länsstyrelsernas kostnader.

Handläggningen av rörliga miljösanktionsavgifter kan kräva specialistkompetens och omfattande utredningar. Det bör därför redovisas hur avgiftsnivån har beräknats och varför den bedöms vara tillräcklig för den nya verksamheten.

Det behöver också framgå hur kostnader för kompetensutveckling, metodstöd, administration och gemensamma handläggningsrutiner ska finansieras.

En annan fråga är hur handläggningsavgiften ska hanteras när länsstyrelsen bedömer att någon miljösanktionsavgift inte ska tas ut. Det bör klargöras vem som ska betala avgiften och vad som gäller i sådana ärenden.

Antalet ärenden kan variera mellan länsstyrelserna och över tid. Även ett fåtal ärenden kan kräva stora arbetsinsatser, samtidigt som myndigheterna behöver ha tillgång till rätt kompetens oavsett ärendevolym.

En finansiering som huvudsakligen bygger på handläggningsavgifter kan därför ge osäkra förutsättningar för bemanning och kompetensförsörjning. Finansieringen behöver ge länsstyrelserna möjlighet att både bygga upp och långsiktigt behålla den kompetens som uppdraget kräver, utan att det påverkar övrig verksamhet.

Konsekvenser för länsstyrelserna och förhållandet till övriga reformer på miljöområdet (avsnitt 15.4)

Länsstyrelsen ser positivt på möjligheten att ta ett större ansvar för prövningen av miljösanktionsavgifter. För att länsstyrelserna ska kunna fullgöra uppdraget behöver förslaget dock ses i samband med de andra förändringar som genomförs eller bereds inom miljöområdet.

Genom inrättandet av Miljöprövningsmyndigheten ska uppgifter som i dag hanteras av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer flyttas till en ny myndighet. Reformen innebär även att resurser förs över från länsstyrelserna.

Miljötillståndsutredningen har dessutom i betänkandet *En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden* (SOU 2025:122) föreslagit att länsstyrelserna inte längre ska pröva överklaganden av vissa

kommunala beslut enligt miljöbalken och plan- och bygglagen. Dessa beslut föreslås i stället överklagas direkt till mark- och miljödomstol.

Det senare är fortfarande ett förslag, medan förändringen av miljöprövningsorganisationen har beslutats.

En viktig fråga är hur förändringarna sammantaget påverkar länsstyrelsernas möjligheter att behålla och utveckla juridisk kompetens.

I SOU 2025:122 uppmärksammas risken för att en förändrad instansordning leder till att länsstyrelserna förlorar juridisk kompetens, vilket även kan påverka andra delar av verksamheten.

Om prövningsuppgifter och överklagade ärenden flyttas från länsstyrelserna samtidigt som resurser minskar, kan det bli svårare att behålla den specialistkompetens som behövs för att handlägga de nya sanktionsärendena.

Det kan inte heller förutsättas att resurser som frigörs när vissa ärenden försvinner utan vidare kan användas för andra uppgifter. Kompetensbehoven kan skilja sig åt, och även en begränsad ärendevolym kan kräva särskild specialistkompetens.

För Länsstyrelsen Västernorrland är det viktigt att förändringarna inte försämrar möjligheterna att upprätthålla tillräcklig juridisk och miljöteknisk kompetens. Det nya uppdraget kan samtidigt bidra till att länsstyrelserna behåller och utvecklar relevant specialistkompetens, förutsatt att det finns resurser för en långsiktig kompetensförsörjning.

Konsekvenserna av reformerna bör därför inte bedömas var för sig. Det behövs en samlad analys av hur de påverkar länsstyrelsernas uppdrag, organisation, kompetensförsörjning och finansiering.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser (avsnitt 14)

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2027. Enligt övergångsbestämmelserna ska äldre föreskrifter fortfarande gälla för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Det innebär att överträdelser som har skett före ikraftträdandet ska hanteras enligt den äldre ordningen, även om ärendet ännu inte har avgjorts. Något överlämnande till länsstyrelsen enligt den nya

ordningen blir därför inte aktuellt enbart på grund av att ärendet fortfarande pågår.

Det kan däremot finnas anledning att förtydliga hur bestämmelserna ska tillämpas på överträdelser som påbörjats före ikraftträdandet men fortsätter därefter. Det kan exempelvis handla om fortlöpande överträdelser av krav på kontroll eller rapportering. I sådana fall kan det behöva klargöras hur överträdelsen ska avgränsas i tiden och vilka bestämmelser som ska tillämpas.

Det behöver också beaktas att det nya systemet föreslås träda i kraft endast en månad före den planerade verksamhetsstarten för Miljöprövningsmyndigheten den 1 juli 2027.

Länsstyrelserna kommer därmed att behöva förbereda en ny ärendetyp samtidigt som andra organisatoriska förändringar genomförs.

Det bör därför analyseras om den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet ger länsstyrelserna tillräcklig tid för utbildning, utveckling av handläggningsrutiner och samverkan med kommunala tillsynsmyndigheter. Det är också viktigt att finansiering och nationell vägledning finns på plats när de nya bestämmelserna börjar tillämpas.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av länsråd Daniel Gustavsson med miljöhandläggare Maria Söderlund som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsjurist Jonathan Wallmon medverkat.